

HRVATSKA MISAO

PREDPLATA ZA ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU GODIŠNJE K 14.—,
POLUGODIŠNJE I TROMJESECNO SURAZMJERNO, MJESEČNO
K 250.— POJEDINI BROJ 10 PARA. — OGLASI PO CIJENIKU.
PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

- IZLAZI SVAKI DAN -
TELEFON BR. 74. — ČEKOVNI RAČUN 129.871. :::

UREDNIŠTVO I UPRAVA NALAZE SE NA TRGU SV. FRANE IZA
OBCIN. PERIVOJA. — VLASTNIK: IZDAVATELJ I ODGOVORNJI
UREDNIK JOSIP DREZGA. — TISAK: HRVATSKA ZADRŽUĆA
TISKARA U ŠIBENIKU, U.Z.S.O.J.

GOD. II. Kolim se mose Šibenik. Vezi i Alp. 11. 1914.

BR. 135

ŠIBENIK, četvrtak 29. listopada 1914.

NOVI USPJESI U SRBIJI.

Naša srednjoškolska mladež.

IV.

Djelovanje škole i njezina odgojna zadača, rek bi, da se u zadnje vrijeme ograničiše na puke školske prostorije. Tu se, više, manje, tačno iscrpljuje naučna osnova i obraduje propisano gradivo. Zadaće davanju se redovito, te se bilježi konferencijski uspjeh učenika, a pazi se, da bude obdržavana i disciplina. Sve se ovo vrši, a izgleda, da se dalje od toga ne ide.

Odgoj naime ne proteže se izvan zidova škole. Većinu se nastavnika zadovoljuje, da, uz priznanje nadležnih starješina, izvrši propisano školsko gradivo te poluci, ma kakvi uspjeh. Kako se ponašaju pak učenici na dvoru, s kim opće, kamo zalaze, što rade u drušvenom životu, to danas malo pazi škola. Ovo je teška pogriješka nastave naše dobe, koja se ljuto osvećuje samoj školi.

Škola neće nikad polučiti svoju uzvišenu misiju, koja joj je od društva namijenjena, ne bude li skrupulozno pratila ponašanje i moral učenika i izvan škole. Čovjek je sin svog vremena pa i učenici prisvaja onu ideju, udešava svoje življenje prama onim nazorima, koji vladaju u ambijentu, u kome se on miče. Vidio se je rukopitljivo u našoj Dalmaciji ubitačni upliv ulice na srednjoškolske. Nije bilo početka, demonstracija, dogadjaja a da u njemu nisu našli udjela i sami učenici. Djaci, zadojeni ili bolje zamamljeni razvratnim idejama javnog minijena, znali su prenijeti ih u školu te zavajdati i one sudruge, koji su bili dotada čestiti i nepokvareni.

Ne može se poreći — jer bi bila gola nepravda, — da toliška količini svi dobromisliči žele, da mladja generacija naše hrvatske inteligencije bude zadajena najlepšim načelima te bude sačuvena od ubitačnog upliva ulice i svakog utjecaja sa strane. Nego nije dosta željeti, jer ne vrijedi ovdje ona: in magnis et voluisse sat is est. U ovom slučaju moglo bi se valjda primijeniti riječi Viktora Hugo, koji je vidio, da bi bilo pravedno sudbeno kazniti sve roditelje i nastavnike koji samo žele, da mladež bude čestita i nepokvarena. Želja bez fakta u ovakvim važnim pitanjima, to je ko ništa. Neophodno je potrebito, da škola svoje djelovanje protegnje na učenike i izvan školskih zidova, te tako paralizira škodni utjecaj ulice na mladež.

Od velike je važnosti za moralni odgoj mladića i obitelji, u kojoj on boravi. Valja biti iskreni te otvoreno reći, da u ovom pogledu kod nas ne ide najbolje. Koliko li obitelji u građevima, gdje su srednje škole, ne drži učenike iz samog ekonomskog razloga a najmanje paze na odgoj mladića, dapače višekrat ruše svojim

nekrišćanskim i sablažnjivim življem ono duševno dobro što je djak donio iz svoje rodne kuće? Ne pazi se tu, kamo učenik ide, koja društva pojavljuje, s kim druguje i kakve knjige kriomici čita. Na ovaj način učeniku se postepeno otvaraju vrata raskaljenosti u samoj obitelji, gdje stanuje.

Na ovo morale bi uprave škola najstrože pozitili te budno objeti na obitelj, u kojoj učenik stanuje. Dakako školskoj vlasti, uz preopterećenost zvančnih posala, nije tako lako vršiti potpunu kontrolu u ovom pitanju, ali nitko ne može poreći, da bi bilo poželjno da se upotrebi veći mir u nadziranju učenica mlađeži izvan škole, što se je dosada, na žalost, većim dijelom zanemarivali. Kad bi svih upravitelji škola i svih profesori duševno i idealno shvaćali svoje dužnosti i veliku odgovornost koju imaju pred Bogom i svojim narodom nad povjerenom mlađeži, ne bi gledali samo da se legalno i prividno vrše školski propisi, jedino valjda da se, zbog zanemarivanja, ne zamjere svojim nadležnim starješinam, već bi, danju tako reku i noću, bdjeli nad svojim učenicima.

Bez sumnje, teško je naći u našim provincijalnim gradovima shodnih i kršćanskih obitelji, koje bi se htjele posvetiti savjestno odgoju mlađeži i tako pripomoći školama u tako važnoj misiji. Natrag, nekoliko godina, pokrajinska školska vlast, obzirom na sve veću pokvarenost srednjoškolača, bila je, hvalevrijedno, pokrenula akciju, da neki redovni u Dalmaciji sagrade, u svojim samostanima, posebne odjele, gdje bi se mogli daci internirati i biti savjesno nadgledani. Nije poznato, s kojega razloga nijesu do danas bile oživotvorene ove plemenite želje pokrajinske školske vlasti. Valja svakako, na žalost, konstatirati, da u pogledu stanovanja učenice mlađeži nije bilo u našoj pokrajini dosada ništa ozbiljna poduzet.

U Dalmaciji ima dobar broj raznih srednjih škola ali nigdje nema konvikt, gdje bi se mogla smjestiti učenice mlađeži. Koliko kršćanskih roditelja teškom zebnjom u srcu šalje svoju nevinu djecu u srednje škole jer ne mogu naći dobre i kršćanske obitelji, kojih bi mogli povjeriti. Kako bi to drugiče bilo kad bi, uz srednju školu u svakom gradu, bio i jedan konvikt, dobro uredjen a još u boljim rukama. Tko ne bi postao tame veoma rado svoje dijet!

Konvikt i škola popunjavalji bi se u najljepšoj armoniji. Gdje ne bi mogla dospijeti škola, tamo bi nadoknadio konvikt. Ne bi se tada vidio žalostnih prizora zapuštenih učenika, gdje cigaretom u ustima, od najmladijih do najstarijih, u svaku vrijeme slobodno od škole, vrlajući bez cilja i skitajući se gradskim ulicama, uz nepristojne i nemoralne izraze i bogumirske psoti u ustima, na sablazanju

prolaznika, a zalone u kafane i u još goru nalazišta. Koliko bi se i odraslije mlađeži odalečilo od puta propasti i nemoralnosti. Ne bi li, bez sumnje, duševni nadzor i disciplina konvikt za vrijedniji mnogu mlađeži, da, na žalost, stupi nogom, ma i jedan put, u ona mjesta, na čijim vratima stoji napisana riječ „seksualnost“, a koji prag kad učenik, ugurivši glas svoje savjesti, prekorači, počinje moralno propatiti. Ne bi se vidio učenika premiladih u godinama a već ostarijelih u zlu, propali egzistencija, koje u najljepšim godinama mlađeži već dosegje do dne života. Izbjegavale bi, se takoj i razne demonstracije, koje su ovih zadnjih godina, nevjerojatno učestale te njima većinom prisustvuje nezrela učenica mlađeži, koja se dake lako fanatizirati i zavajdati od bezdušnih pučkih tribuna i njihovih liberalnih novina.

Neophodna je potreba i to periculum in mora, da se utemelji u svim mjestima naše pokrajine, gdje su srednje škole, po jedan konvikt. Školska vlast, uz kakvu mu dragu žrtvu i potrešku, morala bi se svojim zauzetim oštrenjem ove ustanove tako sastavljene koja bi preporodila našu mlađež.

Veliki savremeni biskup Mahnić, da nije ništa učinio za hrvatski narod, već tim što je, svojim neuimornim nastojanjem, podignuo dječaki konvikt u Pazinu, zadužio je svoj narod trajnom harnošcu. Iz tog konviktova izačiće svejeza, poštena, moralna, nepokvarena mlađež. Uvjera vas je o tome i bratski narod slovenski, koji je u kulturni, nacionalnom i gospodarskom pogledu, dalje pokročio od nas baš ovih zadnjih godina. On za svoju zdravu inteligenciju mora da zahvali konviktu podignutu u sv. Vidu od biskupa Jeglića.

Zašto se ne bi moglo i kod nas podignuti slični zavoda?

Prošli godine bio se pronio glas štampom, da školska vlast misli srednjoškolce uniformirati u odjelu. Citava se graja podigla i protesti tobož liberalne štampe proti takvom atentatu na hrvatski narod i učenice mlađeži. Prikazivalo se je to austrijaninom, detektivstvom, iznarođivanjem itd. No ipak, ko hladno promoti današnju srednjoškolsku mlađež, mora doći do zaključka, da je takva škola shodna i umjesna. Hoće li se ovo ostvariti i kada, to nije poznato, no svakako optoči ob ovom pitanju i naredba ministarstva.

Ovakva mjera, bez sumnje, bit će dobra kontrola nad vanjskim ponasanjem dječaka i njihovim drugovanjem sa sumnjivim i razvratnim elementima, ali neće nikad polučiti odgojni, zadatač škole. Ova odredba bit će samo polu-mjera sve dok se ne ustanove u Dalmaciji školski konvikt, koji će se baviti eminentno dobrim odgojem naše srednjoškolske mlađeži.

Novi uspjesi u Srbiji.

Beč, 28 listopada. Službeno se saopćuje glede položaja u Srbiji slijedeće:

Dne 27 ov. mj. smo postigli u Srbiji ponovni uspjeha. Mjesto Ravnje i jako učvršćeni neprijateljski položaj na cestnom napisu sjeverno od Crne bare u Mačvi, nakon junačke neprijateljske obrane, bijahu od naših četa na juriš osvojeni. Pri tome u naše ruke palo je 8 puščanih strojeva, 4 topa i mnogo ratnog materijala, a 5 časnika i 500 vojnika zaraobljeni.

U GALICIJI.

Beč, 28 listopada. Ničučer nije se u Galiciji dogodilo ništa bitnijega.

Na nekim dijelovima fronta oba protivnika stoje u sančevima.

Naši težki topovi uništili su više neprijateljskih baterija i podpornih točaka.

U RUSKOJ POLJSKOJ.

NOVO GRUPIRANJE NIŠIH ČETA.

Berlin, 28 listopada. Službeno se saopćuje:

U ruskoj Poljskoj nje-mačko-austrijske čete, pred novim ruskim silama koje prodire od Ivangoroda, Varšave i Novogorod-ske, morale su da se uklone, nakon što su do tada u višednevnim bojevima sve ruske napadaju uspješno odbijale. Rusi nisu naše čete slijedili.

Odcijepljenje od neprijatelja uzstavljeni je odgovarajući položaj novog grupiranja.

Beč, 28 listopada. Glede njemačko-austrijskih četa objelodanjeni je saopćenje jednako onom iz Berlina.

Berlin, 28 listopada. Na sjeveroistočnom ratištu nema nikakve bitne promjene.

Sa ratišta u Franciji.

BERLIN, 28. listopada. Službeno se saopćuje:

Kod Nieuporta-Dixmude bojevi još traju. Belgijanci su ondje dobili znatnu pojačanja. Naši napadaji nastavljeni su. Bojevima proti našem desnom krilu sudjelovalo je 16 engleskih ratnih brodova, ali njihova vatra bilje bez ikakva uspjeha.

Kod Ypresa položaj je dne 27. ov. mj. bio nepromijenjen.

Zapadno od Lille bio je naš napadaj uspješno nastavljen.

U argonskoj šumi opet smo osvojili nekoliko neprijateljskih zaštitnih rivotova; njihova posada bila je zabilježena.

KRONIKA.

„Frankfurter Ztg.“ javlja iz Rima, da je jedna austro-ugarska torpiljarka oštećila pred Kotorom jednog francuskog torpedolovca, te je zatim umakla francusko-engleskom brodovlju, koju je progonio.

U Gornjoj Austriji poduzete su mјere za smještenje 48.000 ruskih zarobljenika. Prvi transporti, 200 ljudi već je stigao.

Sofijsko „Utro“ javlja: Na ruskim sveučilištima zapisani Bugari pozvani, da u roku od 24 sata ostave Rusiju.

„Times“ piše: Doskora će se u zabilježnikom taboru nalaziti svr redarstveno popisani njemački i austro-ugarski državljani. U Londonu iznosi njihov broj 40.000, a u cijeloj zemlji 70.000.

Sofijsko „Utro“ javlja iz Niša, da je u stanju srpskog kralja Petra nastupila pogoršica; nasjednik je Aleksandar ranjen, a princ Đorđe nije još posvema zdrav.

